

‘De vryheid der Drukpers is heilig’

Hoofdstukken uit de Goudse persgeschiedenis

Colofon

ISBN: 978 94 6365 879 9

1e druk 2026

© 2026, Jean-Philippe van der Zwaluw

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Foto's in collages: collecties Streekarchief Midden-Holland,

Nico J. Boerboom en Jean-Philippe van der Zwaluw

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, met inbegrip van gebruik voor het trainen van programma's voor kunstmatige intelligentie, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van auteur en uitgeverij.

No part of this book may be reproduced, stored in an electronic database and/or made public by means of print, photoprint, microfilm or any other method, including use for the training of artificial intelligence programmes, without prior written permission received from both the author and the editor.

‘De vryheid der Drukkers is heilig’

Hoofdstukken uit de Goudse persgeschiedenis

Jean-Philippe van der Zwaluw

Uitgavereeks Historische Vereniging Die Goude nr. 48

*Ter nagedachtenis aan
Marianka Peters (1956 – 2023)
Tientallen jaren
het gezicht en het geweten
van de Goudse journalistiek*

Inhoud

Voorwoord	9
Inleiding	15
1. Handgeschreven ‘copie van de couranten’	21
2. De Goudasche Courant	35
3. Het Nieuws- en Advertentieblad der Stad Gouda	59
4. Het Goudsch Kronijkske	81
5. De Goudsche Courant en het Advertentieblad voor Gouda en Omstreken	109
6. De Hollander en andere antirevolutionaire kranten	197
7. De Nieuwe Goudsche Courant en het Goudsch Advertentieblad	235
8. De (Nieuwe) Gouwenaar en het Dagblad van Gouda	259
9. Het Nieuw Algemeen Advertentieblad en het Goudsche Nieuws- en Advertentieblad	285
10. Het Goudsch Nieuwsblad en andere rooms-katholieke kranten	315
11. De Goudsche Wacht	369
12. De Bazuin	383
13. Het Goudsch Advertentieblad “De Reclame”	391
14. De Goudsche Wekker en andere socialistische kranten	401
15. Het Goudsch Dagblad	441
16. De Gouwenaar	457
17. De Vonk	465
18. De Vrije Gedachte en andere verzetskranten	485
19. Van Huis tot Huis en (Het Kontakt) Goudse Post	517
20. Holland Spiegel en Holland Silhouet	551
21. Dagblad van Rijn en Gouwe	571
22. De Goudse Klaroen	589
23. Het Gouds Nieuwsblad	597
24. Postiljon, De Krant van Gouda en Weekblad deGouda	615
25. Het AD Groene Hart	639
Epiloog	661
Dankwoord	667
Bijlage 1 Historisch overzicht van Goudse kranten	669
Bijlage 2 Overzicht journalistiek actieve inwoners 1780-1940	673
Geraadpleegde bronnen	677
Register	687

Voorwoord

Kleine oorzaken hebben soms grote gevolgen. Toen ik begin 2021 onderzoek deed naar het verblijf in Gouda van Salomon Herman Hamburger – beter bekend als de schrijver Herman de Man – en naar de sporen die van de stad en haar bewoners in zijn literaire werk te vinden waren, stuitte ik op een krant waarvan ik tot dan nog niets had gelezen of gezien: het *Dagblad van Gouda*. De Man had in 1921 en 1922 enige maanden als journalist voor deze krant gewerkt en zijn recensies en andere artikelen hadden soms tot stevige polemieken geleid. In feite bleek hij zich in de gegoede Goudse kringen met zijn vaak op de persoon gerichte stukken in deze krant al binnen een jaar onmogelijk te hebben gemaakt. Hij vertrok uit Gouda, keerde nog één keer terug om bij zijn ouders uit te zien en met zijn verloofde in het stadhuis te trouwen, en liet de stad daarna voorgoed achter zich.¹

Deze korte episode in zijn leven bracht me ertoe me nader in het *Dagblad van Gouda* te verdiepen. Tot mijn verrassing vond ik een serieuze en levensvatbare krant met een redactie en journalisten, abonnees en adverteerders, die niet slechts enkele jaren maar decennialang als naaste concurrent van de bekende *Goudsche Courant* had bestaan. En ik kwam al zoekende op krantengebied nog veel meer tegen. Gratis huis-aan-huisbladen zoals we er in Gouda nu nog slechts één hebben. Religieus dan wel ideologisch geïnspireerde kranten – onderdeel van de verzuiling van de samenleving – specifiek voor de Goudse lezers waarvan er één het tot in de jaren zestig bleek te hebben volgehouden. Uitgaven ingegeven door commerciële motieven met een “neutraal” nieuwsaanbod opgezet door uitgevers, boekhandelaren, winkeliers en drukkers. Kranten die tijdens de Duitse bezetting bleven verschijnen en na de bevrijding een tijdelijk verschijningsverbod kregen, en kranten die ondergronds door het verzet werden gedrukt en na de bevrijding bovengronds (tijdelijk) werden voortgezet. Huis-aan-huisbladen die na de oorlog kwamen en weer gingen. Stuk voor stuk verhalen uit de Goudse geschiedenis die veelal onderbelicht en soms zelfs volstrekt onbekend bleken te zijn, een grondig onderzoek meer dan waard.

Nu kan onderzoek naar de geschiedenis van kranten op verschillende wijzen worden uitgevoerd. Huub Wijfjes, Frank Harbers en hun medeauteurs schetsen in hun standaardwerk *De krant: een cultuurgeschiedenis* (2019) een

ontwikkeling in dit type onderzoek, vanaf de eerste Nederlandse krantenhistoricus Willem Pieter Sautijn Kluit (1838-1894) tot in onze tijd. Eind 19de, begin 20ste eeuw zien zij haast encyclopedische beschrijvingen waarin institutionele kanten van de krant de meeste aandacht krijgen. Dan volgt een periode van verwetenschappelijking en abstrahering, de krant als onderdeel van een bredere communicatiewetenschap. Vervolgens komen er studies met weer wat meer aandacht voor de concrete historische component maar tevens voor structurele, cultuurhistorische, contextuele en inhoudelijke aspecten van kranten. En naarmate de digitalisering in de eerste twee decennia van de 21ste eeuw meer mogelijkheden biedt, richten onderzoekers tevens de blik op journalistieke normen en waarden, de ontwikkeling van de journalistiek als professionele cultuur en de manier waarop kranten vorm en inhoud construeren: gebruikte genres, stijlen en perspectieven, toepassing van illustraties, keuzes in de opmaak en alle ontwikkelingen daarin. De laatste jaren groeit tot slot de interesse voor de interactie van de krant met haar omgeving. Dit betreft zowel adverteerders en lezers als het brede scala van nieuwsvoorziening, dus andere kranten, pamfletten, tijdschriften, vakbladen, radio, televisie, film en internet (nieuwe media).²

De toename van de onderzoeksmogelijkheden door de grotere interesse, de beschikbaar gestelde middelen en de laatste jaren vooral de digitalisering van papieren kranten en automatisering van onderzoeksprocessen heeft in vele landen de ambities inzake de cultuurhistorische geschiedenis van het fenomeen papieren krant flink opgeschroefd. Zoals Wijfjes en Harbers het in hun analytische uiteenzetting formuleren: ‘Kranten werden meer en meer gezien in hun brede historische context. Met onderzoek van de inhoud van kranten op lange termijn konden maatschappelijke, politieke en culturele processen op allerlei vlak worden blootgelegd.’³

Een dergelijke ambitieuze insteek heb ik voor mijn boek niet gekozen. Hoewel ik bij mijn zoektocht naar de geschiedenis van Goudse kranten dankbaar gebruik heb gemaakt van alle mogelijkheden die de digitalisering van kranten en andere publicaties tegenwoordig biedt (zonder mij overigens te bedienen van kunstmatige intelligentie) en in ruime mate oog heb gehad voor inhoudelijke aspecten, heb ik er niet naar gestreefd vragen naar de lange-termijnpatronen in de inhoud van een krant of haar rol in een breed historisch verband te beantwoorden. Indien ik me had beperkt tot één krant, dan was dit zeker een optie geweest, maar aangezien het mijn bedoeling was een breed en goed leesbaar overzicht van een hele reeks kranten tot stand te brengen, heb ik ervoor gekozen van eigen theorievorming en verdiepende analyse af te zien.⁴

Ik heb me gericht op het verzamelen van zoveel mogelijk feitelijke informatie over de papieren kranten die in de loop der eeuwen in Gouda zijn verschenen. Wie heeft het initiatief genomen voor een bepaalde uitgave, had de uitgever een ideologische, religieuze of commerciële insteek en zo ja welke, waar waren directie, redactie en drukker gevestigd, wie schreef of schreven ervoor, wat voor nieuws bracht een krant en voor welke doelgroep, hoe lang is de krant verschenen en is er na het verdwijnen van de titel een directe opvolger geweest, enzovoort. Waar deze te vinden waren, heb ik gegevens toegevoegd over opmaak, druk, distributie, oplagen en abonnementskosten. Verder heb ik regelmatig ter illustratie van het tijdvak of het karakter van de krant artikelen aangehaald, met name opvallend dan wel historisch relevant nieuws over Gouda of over de krant zelf, internationaal belangrijk nieuws (met name als ijkpunt voor de periode en voor de wijze waarop het door een krant werd gebracht) en groot of klein nieuws dat in onze tijd historische waarde heeft en dat me daarom ook voor een hedendaagse Goudse lezer interessant leek.

In onze 21ste eeuw heeft geen enkele krant nog een kantoor in Gouda, terwijl de stad ruim 75.000 inwoners telt. Begin 20ste eeuw waren er op enig moment niet minder dan acht op Gouda gerichte publicaties met elk een eigen kantoor terwijl het bevolkingsaantal op dat moment minder dan één derde van het huidige bedroeg, zo tussen de 22.000 en 24.000 mensen. Sommige hielden het enkele jaren tot zelfs decennia vol, andere werden al na tien tot twintig maanden weer gestaakt. Anno 2026 verschijnen er steeds minder papieren kranten. Steeds meer nieuwsberichten en reclameboodschappen uit en over Gouda en wijde omgeving, al dan niet juist, bereiken de Gouwenaars via websites, elektronische nieuwsbrieven en zgn. sociale media met alle voor- en nadelen van dien. De vraag is al menigmaal gesteld (en uitgebreid bediscussieerd), overigens ook in vorige decennia, of de papieren krant het volgende decennium nog wel gaat halen.

Ik beoog met dit boek geenszins een antwoord te geven op deze vraag, dat zou ook niet kunnen, maar wil slechts een overzicht bieden van de rijke persgeschiedenis die Gouda in de loop der eeuwen heeft gekend. De stad lag vanaf haar ontstaan op relatief korte afstand van grote (of eigenlijk grotere) steden die vanwege hun omvang meer mogelijkheden boden voor een rendabele krant, die dan tevens lezers in Gouda kon bedienen. Toch nam menige ondernemer met name eind 19de en begin 20ste eeuw het risico om een specifiek op de Gouwenaars gerichte krant uit te brengen, met nieuws uit en over Gouda en de regio, maar vaak tevens met provinciaal, landelijk en

internationaal nieuws. Nieuws waarvoor met name bij de gegoede stand alsook de middenklasse, mensen die zich een abonnement konden veroorloven, belangstelling was. Daarnaast voorzagen sommigen met gratis huis-aan-huis verspreide dan wel op afhaalpunten te verkrijgen kranten, geheel bekostigd uit advertentie-inkomsten, vooral Gouwenaars met een smalle beurs van informatie die juist voor hen heel relevant was: opening van nieuwe winkels, aanbiedingen van middenstanders, vacatures, berichten over uitdelingen van brandstof en soep tijdens de winter, over steun voor werklozen en andere armlastigen en – vaak kort – lokaal politiek en economisch nieuws dan wel mopjes of verhaaltjes.

Hoewel deze uitgevers, redacteuren, journalisten, drukkers, boekhandelaars en distributeurs aldus gezamenlijk de Goudse stedelingen meer dan twee eeuwen op de hoogte hebben gehouden van het nieuws, uiteenlopend van belangrijke (inter)nationale ontwikkelingen en gebeurtenissen tot plaatselijke faits divers en winkeliersweetjes, zijn de meesten van hen in onze 21ste eeuw in de vergetelheid beland. Mensen die in hun tijd in de hele stad bekendheid genoten en gerespecteerd en soms gevreesd werden om hun scherpe pen en dito verstand, hebben het in onze tijd vaak afgelegd tegen de nieuwe “namen” aan het persfirmament of op sociale media. In de navolgende hoofdstukken uit de Goudse persgeschiedenis hoop ik deze mannen en vrouwen alsook hun kranten weer enigszins voor het voetlicht te krijgen, zodat hun bijdragen aan de lokale Goudse samenleving en met name aan haar nieuwsvoorziening niet langer over het hoofd worden gezien.

Jean-Philippe van der Zwaluw
Rijswijk, februari 2026

Noten

- 1 Zie J.P. van der Zwaluw, ‘Goudse sporen in het werk van Herman de Man’. In *Tidinge van Die Goude*, 2021-2, 52-63.
- 2 H.B.M. Wijfjes en F. Harbers, ‘Inleiding’. In *De krant: een cultuurgeschiedenis*, 12-15. Boom, Amsterdam, 2019.
- 3 *Ibid.*, 15.
- 4 Voor een historisch-analytische schets van de Nederlandse journalistieke cultuur vanaf midden 19de eeuw tot eind 20ste eeuw, overigens zonder enige verwijzing naar Gouda dan wel Goudse kranten, zie Huub Wijfjes, *Journalistiek in Nederland 1850-2000 – beroep, cultuur en organisatie*. Boom, Amsterdam, 2004.

Inleiding

Dit boek schetst de rijkdom aan kranten die Gouda in de loop der tijd heeft gehad, met internationaal en nationaal nieuws, maar toch ook en vaak vooral sterk dankzij provinciaal, regionaal en uiteraard stadsnieuws, over politiek en bestuur, ondernemingen en verenigingen, historie, cultuur en sport, criminaliteit, ongelukken en bijzondere gebeurtenissen, kerkelijke en medische diensten, geboorten, huwelijken en overlijdens, kortom: met een breed nieuwsaanbod voor de in zijn of haar nabije omgeving geïnteresseerde Gouwenaar die aan een landelijke krant met alleen binnen- en buitenlandse nieuws en hooguit enkele lokale berichtjes niet voldoende heeft. De Goudse persgeschiedenis biedt een intrigerend verhaal, dat na de handgeschreven ‘copie der couranten’ (zo tussen 1599 en 1647) en een voorgeschiedenis van zo’n 150 jaar waarin kranten uit andere steden in de behoefte van Gouwenaars aan nieuws voorzien in 1791 een aanvang neemt met de in de stad zelf uitgegeven en gedrukte *Goudasche Courant*. Een titel die ondubbelzinnig aangeeft wat haar primaire lezersdoelgroep is. En het is deze doelgroep die in dit boek centraal staat.

Wie een overzicht wil opstellen van alle op Gouda gerichte dan wel in Gouda vervaardigde kranten, dient zich allereerst de vraag te stellen welke publicaties worden meegenomen en welke niet. Wijfjes et al. hanteren vier criteria voor het begrip “gedrukte krant” die een aanknopingspunt zouden kunnen bieden voor een antwoord op die vraag. Zo dient een krant volgens hen algemene informatie over recente nieuwswaardige gebeurtenissen te verstrekken (actualiteit) en een groot en algemeen publiek te kunnen bereiken (universaliteit). Verder moet er sprake zijn van een uniforme vormgeving en titel die in elk nummer terugkomen en van een zekere regelmaat van verschijning (periodiciteit). Tot slot zien zij het als een vereiste dat er een professionele organisatie is die gebruik maakt van technologische druk- en verspreidingsmiddelen (professionaliteit). Redenerend vanuit deze criteria is de door Johann Carolus vanaf 1605 in Straatsburg uitgegeven *Relation aller Fürnemmen und gedenckwürdigen Historien* de oudste gedrukte krant ter wereld en de vanaf 1618 verschijnende *Courante uyt Italien, Duytslandt, &c.* de oudste van het huidige Nederland. Genoemde auteurs wijzen erop dat de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden reeds in de 17de eeuw uitgroeide tot het

Europese krantencentrum dankzij haar economische macht, uitstekende infrastructuur, een relatief vrij politiek klimaat en een honger naar nieuws van een groeiende groep handelaren en regenten.¹

Deze criteria kon ik echter niet op rigide wijze toepassen, omdat ik voor een bredere en tegelijk minder analytische opzet had gekozen. Het ging mij om de bezorging van nieuws en advertenties in papieren vorm aan de inwoners van Gouda, dus om een krantengeschiedenis als onderdeel van de Goudse geschiedenis. Dit betekent onder meer dat ik ook aandacht besteed aan de voorlopers van de gedrukte kranten, dus de handgeschreven couranten zo rond 1600 die binnen het bereik van de Gouwenars waren. Maar ook bij de gedrukte kranten die vanaf 1791 op Gouda waren gericht, kon ik niet om vragen heen met betrekking tot genoemde criteria. Is een krant niet actueel omdat het nieuws haar in vroeger eeuwen langzamer bereikte dan tegenwoordig? Mag een krant nog zo heten als zij zich alleen of met name op een bepaalde groep richt, zoals de notabelen in de stad, de middenklasse of de minderbedeelden, de aanhangers van een bepaalde politieke of religieuze zuil, of slechts een deel daarvan? Hoort een krant er eigenlijk bij als zij grotendeels bestaat uit advertenties en het nieuws er een secundaire plaats in heeft? Wat doe je met een titel die periodiek verschijnt maar regelmatig van frequentie (en af en toe van naam) verandert? En met een publicatie die wordt uitgegeven door een boekhandelaar en volgeschreven door dominees, pastoors, leraren en anderen die het schrijven erbij doen, dus die strikt genomen niet of amper voldoet aan het criterium van professionaliteit, maar die wel een periodieke uitgave is die iedereen als krant herkent?

Ik heb bewust voor een ruimere definitie gekozen om mijn keuze voor de te onderzoeken titels te bepalen: een periodieke papieren uitgave met nieuws en/of advertenties, ongeacht de verhouding of prioritering tussen die twee categorieën, die in eerste instantie is gericht op een Goudse lezerspubliek. Hierbij heb ik me beperkt tot de informatiedragers die in Gouda werden uitgegeven en/of gedrukt dan wel die welke specifiek (grotendeels) op Gouda waren gericht. Landelijke en provinciale dag- en weekbladen met een Goudse correspondent heb ik daarom niet meegenomen. Ook bladen die zich richtten op een specifieke interesse, zoals kerk-, club- en vakbladen, sportkranten, natuurbladen en cultuurmagazines, heb ik niet onderzocht. Hetzelfde geldt voor bladen met een beperkte geografische insteek, zoals buurt- en wijkbladen. Het ging mij om dag- en weekbladen, en een enkel maandblad, die een breed lokaal, regionaal en bovenregionaal nieuwsaanbod

brachten, met advertenties van plaatselijke en regionale ondernemers. Ook de gratis bladen die hoofdzakelijk deze advertenties in hun kolommen hadden met slechts secundair korte berichtjes, anekdotes en ander snel leesvoer heb ik opgenomen. Want laten we niet vergeten, dat zulke advertenties weliswaar zijn geplaatst vanuit de intentie de verkoop van een product of dienst te bevorderen, maar dat ook zij een nieuwsaarde hebben. Zeker voor mensen die het qua levensomstandigheden wat minder getroffen hebben, die zich geen abonnement op een professioneel gemaakte krant kunnen veroorloven en voor wie een nieuwe winkel, een mooie aanbieding en een goede vacature vaak belangrijker zijn dan het nieuws op nationaal of mondiaal niveau. Wat het onderzoek zelf betreft: ik heb me in de eerste plaats gewend tot de archieven waar exemplaren van de desbetreffende kranten bewaard zijn gebleven. Hoe meer edities van een bepaalde krant de tand des tijds hebben doorstaan, hoe meer informatie ik uiteraard kon achterhalen over de aard en de ontwikkeling van het nieuwsaanbod, de verhouding nieuws/advertenties en de oplagen, de adressen van (hoofd)redactie en drukkerij, de namen van directie en redactie enzovoort. In de tweede plaats heb ik overal gezocht op verwijzingen in andere (gedigitaliseerde) kranten, tijdschriften, vakbladen en boeken. Van sommige uitgaven is voor zover bekend namelijk amper een editie bewaard gebleven, en van andere zelfs geen enkele. Vandaar dat ik via de inzet van indirecte bronnen heb getracht deze titels zoveel mogelijk te reconstrueren. Bovendien boden deze bronnen vaak de nodige aanvullende informatie met betrekking tot titels waarvan in de archieven wel exemplaren te vinden waren. In de derde plaats heb ik gebruik gemaakt van reeds uitgevoerde studies naar kranten (in een enkel geval zelfs naar een specifiek Goudse krant), vakliteratuur en overige boeken waarin informatie over de krantenuitgeverij, de mensen achter de kranten dan wel de gekozen titels te vinden was. Tot slot zijn er websites waarop serieuze historische informatie te vinden is en waarvan ik een dankbaar gebruik kon maken.

Op deze plek wil ik nog even stilstaan bij de vele genealogische gegevens die ik in het boek heb vermeld. Ik heb voor de verkrijging hiervan gezocht in digitale krantenbanken, op genealogische websites, digitale en analoge DTB-boeken, bevolkingsregisters en registers burgerlijke stand, online overzichten van begraafplaatsen en familieadvertenties, door particulieren opgezette websites met familiestambomen en andere overwegend digitale bronnen. De na deze exercitie overblijvende gaten in de genealogische informatie heb ik kunnen dichten met hulp van het Nationaal Register van Overledenen van het CBG – Centrum voor Familiegeschiedenis in Den

Haag. Ik heb er bewust van afgezien om bij elk stukje genealogische informatie over een persoon de exacte bronnen te plaatsen omdat deze zinnen dan wel vijf tot zeven noten zouden hebben en het thans reeds zeer omvangrijke aantal referenties in dat geval nog eens ruim verdubbeld zou zijn. Dat leek me in verband met de leesbaarheid en de totale omvang van het boek uiterst onwenselijk. Wie genealogische informatie uit dit boek wil verifiëren, verwijs ik daarom naar de bezochte websites. Deze zijn terug te vinden in het hoofdstuk 'Geraadpleegde bronnen'.

Wie zelf historisch onderzoek heeft gedaan, weet op welke problemen hij of zij dan botst. Ik ben er talrijke tegengekomen. Titels waarvan in archieven niets te vinden is en ontbrekende jaargangen van titels waarvan wel iets bewaard is gebleven. Gegevens die verloren zijn gegaan, omwille van privacy worden afgeschermd dan wel door een slechte kwaliteit digitale scan onvindbaar zijn. Bronnen die elkaar tegenspreken waardoor geloofwaardigheid van de afzenders een rol gaat spelen. Dit heeft ertoe geleid dat ik er niet in ben geslaagd elke krant op hetzelfde detailniveau te beschrijven, hoe secuur ik mijn onderzoek ook heb uitgevoerd en hoeveel bronnen ik ook heb aangeboord. Ik kan dan ook niet uitsluiten dat, mochten er alsnog ooit exemplaren van een (deels) verdwenen krant opduiken, het beeld van de desbetreffende krant iets of zelfs wat meer moet worden bijgesteld. Het zij zo. Je moet nu eenmaal roeien met de riemen die je hebt. Ondanks deze beperkingen denk ik dat het redelijk is gelukt een goed beeld van de onderscheiden kranten te schetsen, van de voornaamste mensen die erbij betrokken waren, van hun soms kleurrijke geschiedenis van opkomst tot ondergang, en daarmee van de opties die de Gouvenaars in de loop der tijd tot hun beschikking hadden om in hun behoefte aan nieuws, advertenties, achtergronden en andere informatie te voorzien.

In de 21ste eeuw kennen we nog slechts twee kranten die op Gouda zijn gericht en die beide hun hoofdvestiging inmiddels buiten de stad hebben. Gouda heeft tussen 1791 en nu echter veel interessante kranten geschreven, gedrukt en gedistribueerd zien worden. Dat dit boek ondanks zijn feitelijke historische insteek toch een bescheiden bijdrage levert aan de geschiedenis ten eerste van Gouda en ten tweede van de pers, moge onder andere blijken uit het feit dat van de zestig krantentitels die in dit boek worden behandeld er anno 2026 slechts drie digitaal zijn ingescand door het Streekarchief Midden-Holland, slechts een handvol is opgenomen in Delfher en dat een ruime meerderheid ontbreekt in de Krantencatalogus van de Koninklijke

Bibliotheek. Ik laat ze in de navolgende hoofdstukken de revue passeren in chronologische volgorde van hun eerste verschijning. Daar waar kranten van eigenaar en/of titel zijn veranderd, maar inhoudelijk dezelfde opzet hebben gehandhaafd, heb ik deze als elkaar opvolgende titels beschouwd en in een en hetzelfde hoofdstuk opgenomen. Elkaar opvolgende titels die tot dezelfde zuil hebben behoord, desnoods met een korte of wat langere onderbreking, heb ik eveneens samen in één hoofdstuk geplaatst, omdat hun opkomst, ondergang en wederopstanding onder andere naam juist het verhaal van de kranten van die zuil vertellen.

Want elk hoofdstuk vertelt in feite een verhaal. Het persoonlijke verhaal van een uitgever die de stap waagt, van de mensen die zijn initiatief financieel of ideologisch steunen, van de drukker die er brood in ziet en zijn drukpersen beschikbaar stelt, van de ideologische, religieuze of juist neutrale dan wel commerciële insteek van de krant, van de reacties die zij door haar berichtgeving of de wijze van berichtgeving in bepaalde kringen of bij concurrerende kranten oproept, van opkomst, levensloop en ondergang van de titel, en van stukjes Gouds en ander nieuws die zij haar lezers in de loop van haar bestaan heeft aangereikt. In de navolgende hoofdstukken maakt u kennis met deze mensen en deze kranten, waarbij elk hoofdstuk, geheel in de stijl van het onderwerp, in de vorm van een – overigens in bepaalde gevallen vrij lang – artikel met kop en chapeau, intro, platte tekst en tussenkopjes is gegoten, waar mogelijk voorzien van illustraties. U staat dus eigenlijk op het punt een gekafte dikke krant over Goudse kranten te lezen. Een héél dikke krant...

Noten

1 Wijfjes et al., 11-12.

